

BEŞİR AYVAZOĞLU

Beşir Ayvazoğlu, 11 Şubat 1953 tarihinde Sivas'ın Zara ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta, yükseköğrenimini Bursa'da tamamladı. 1976 yılından itibaren çeşitli liselerde edebiyat öğretmeni, TRT'de uzman ve çeşitli gazete ve dergilerde köşe yazarı ve yönetici olarak çalıştı. Bir ara Kültür Bakanlığı danışmanı olarak görev yaptı. Kasım 2001-Temmuz 2005 tarihleri arasında Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeliğinde bulundu. 2005-2015 yılları arasında *Türk Edebiyatı* dergisini yönetti. Hâlen 29 Mayıs Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışıyor ve *Karar* gazetesinde yazıyor. Altmış civarında yayımlanmış kitabı bulunan ve çeşitli dallarda çok sayıda ödüle de layık görülen Beşir Ayvazoğlu'nun Kapı Yayınları'ndaki diğer kitapları şunlardır: *Ömrüm Benim Bir Ateşi: Ahmet Hâşim'in Hayatı Sanatı Estetiği Dramı* (2006), *Büyük Ağa Tarık Buğra* (2006), *Bozgunda Fetih Rüyası* (2006), *Güller Kitabı* (2006), *1924: Bir Fotoğrafın Uzun Hikâyesi* (2006), *Defterimde Kırk Suret* (2007), *Ney'in Sırrı* (2007), *Florinalı Nâzım* (2007), *Peyami: Hayatı Sanatı Felsefesi Dramı* (2008), *Siretler ve Suretler* (2008), *Alatav'dan Şardağı'na* (2008), *Yahya Kemal Eve Dönen Adam* (2008), *Tanrıdağı'ndan Hıra Dağı'na* (2009), *Divanyolu* (2010), *Kahveniz Nasıl Olsun?* (2011), *Geceleyn Dersaadet* (2013), *Ateş Denizi* (2013), *Aşk Estetiği* (2013), *Yunus, Ne Hoş Demişsin* (2014), *He'nin İki Gözü İki Çeşme* (2014), *Edebiyatın Çanakale'yle İmtihanı* (2015), *Saatler, Ruhlar ve Kediler* (2015), *Bir Ateşpâre Bin Yangın* (2017), *Altın Kapı* (2017).

Kapı Yayınları 234
Beşir Ayvazoğlu Kitaplığı 18

MALİK AKSEL: EVİMİZİN RESSAMI
Beşir Ayvazoğlu

1-5. Basım: Ocak 2011-Temmuz 2015
6. Basım: Şubat 2019

ISBN: 978-975-2448-91-9
Sertifika No: 10905

Editör: Süleyman Sertkaya
Kapak Uygulama: Füsun Turcan Elmasoğlu
Sayfa Tasarım: Mürüvet Durna

© 2011, Beşir Ayvazoğlu
© 2011; bu kitabın yayın hakları Kapı Yayınları'na aittir.

Kapı Yayınları

Ticarethane Sokak No: 15 Çađalođlu/İstanbul
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: bilgi@kapiyayinlari.com
www.kapiyayinlari.com

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftelhavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (212) 674 97 23 Faks: (212) 674 97 29

Genel Dağıtım

Alfa Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Ticarethane Sokak No: 15 Çađalođlu/İstanbul
Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00

Kapı Yayınları, Alfa Yayın Grubu'nun tescilli markasıdır.

BEŐIR
AYVAZOĞLU

tamadres.com

*Evimizin
Ressamı*

MALİK
AKSEL

İÇİNDEKİLER

Yeni Baskı İçin Önsöz	◆	7
Önsöz ve Giriş Yerine	◆	9
Malik Aksel Kronolojisi	◆	13
Serez'den Selanik'e	◆	19
Selanik'ten İstanbul'a	◆	27
İstanbul Darülmuallimini	◆	33
Resim Muallimi Şevket Bey	◆	41
Kayagöz Köyünde	◆	51
Almanya'da Beş Genç	◆	59
Onuncu Yıl	◆	67
Çıplak Model	◆	77
D Grubu ve Malik Aksel	◆	85
Gazi Terbiye'de Resim Müzesi	◆	95
Dergilerde Yazmak	◆	101
Anadolu Resim Gezileri	◆	109
Resim Sergisinde Otuz Gün	◆	121
Bir Sanat Tartışması	◆	129
Halk Resimleri ve Dinî Resimler	◆	137
Sergiler	◆	147
Aile Ve Dost Çevresi	◆	161
Son Günler	◆	171
Bibliyografya	◆	179

ALTINCI BASKIYA ÖNSÖZ

Ressam Malik Aksel'in hayatını, şahsiyetini ve sanatını anlatmaya çalıştığım bu kitabın altıncı baskısına ulaşacağını tahmin edemezdim. Galiba Türkiye'de biyografi türüne, sanata ve sanatkârlara gösterilen ilgide artış var. Yeterli zamanım olsaydı, metnin tamamını yeniden yazmak ve zenginleştirmek isterdim. Ama *Evimizin Ressamı*, bu haliyle de aziz sanatkârın yakından tanınması için yeterlidir sanıyorum. Yine de Malik Aksel'i daha derinliğine tanımak, onun zengin ve renkli dünyasında dolaşmak isteyenler eserlerini okumalıdır.

Bu baskıya, ufak tefek hataları düzeltmek ve Malik Aksel'i ressam dostlarıyla birlikte gösteren, Süleyman Saim Tekcan Bey'in lütfettiği yeni bir fotoğrafı ilâve etmek dışında değişiklik yapmadım. Asıl değişiklik, kitabın boyutlarındadır. Yayıncım ve editörüm, *Evimizin Ressamı*'nın da diğer biyografik kitaplarımla aynı boyda olmasını uygun gördüler.

Bu vesileyle editör Süleyman Sertkaya'ya, sayfa düzenini yapan Mürüvet Durna'ya, kapağı yapan Füsun Turcan Elmasoğlu'na ve emeği geçen bütün Kapı Yayınları çalışanlarına teşekkür ediyorum.

İcadiye, 1 Şubat 2019

tamadres.com

ÖNSÖZ VE GİRİŞ YERİNE

Malik Aksel'den okuduğum ilk kitap *Sanat ve Folklor*'dur. 1970'lerin başında, Sivas'ta Milli Eğitim Yayınevi'nden satın alıp adeta içtiğim bu kitap, sanat meselelerine duyduğum ilgiyi bir çeşit aşka dönüştürmüştü. Daha sonra imzasına *Hisar ve Türk Edebiyatı* dergilerinde rastladığım Malik Aksel'in aynı zamanda çok önemli bir ressam olduğunu Celâl Esat Arseven'in *Türk Sanatı* adlı kitabının üçüncü cildindeki kısa biyografisinden, CHP'nin 1938 yılında başlattığı Ressamların Yurt Gezileri projesinde yer aldığını ve 1939 Ağustos'unda Sivas'a gelerek bir buçuk ay boyunca resim yaptığını da Ziya Bey Kütüphanesi'nde tesadüfen bulup okuduğum *Güzel Sanatlar* mecmuasında çıkmış bir yazıdan öğrenmiştim. Celâl Esat, ayrıca Malik Aksel'in taş baskısı halk kitaplarındaki resimleri araştırarak *Anadolu Halk Resimleri* adlı bir kitap neşrettiğinden söz ediyordu. Konusunu az çok tahmin ettiğim bu kitaba mutlaka sahip olmalıydım; ne var ki o yıllarda Sivas'ta ne böyle kitaplara, ne de daha fazla bilgiye ulaşmak mümkündü.

Anadolu Halk Resimleri'nin hem de imzalı bir nüshasına çok geçmeden sahip oldum. Bu kitabı Sahaflar Çarşısı'ndan satın aldığım ve yanımda taşıdığım günlerden birinde uğradığım Türk Edebiyatı Cemiyeti'nin Cağaloğlu'ndaki merkezinde üstadı görünce fırsatı kaçırmamıştım; iç kapağının üst kısmına 2 Eylül 1973 tarihini yazıp altını imzalamıştı, o kadar. Birkaç yıl sonra *Türklerde Dinî Resimler* adlı kitabını da edindiğim ve bir televizyon programı vesilesiyle Nişantaşı Şair Nigâr Sokağı'ndaki evinde ziyaret ettiğim Malik Aksel,

daha önce karşılaştığımızı hatırlamadı, fakat aynı dergide yazdığımız için ismimi biliyordu. Kitaplarına aşinalığım çok hoşuna gitmiş, 1969 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde açılan Retrospektif Resim Sergisi'nin kataloğu ile piyasada bulunmayan *Sanat Hayatı: Resim Sergisinde Otuz Gün* adlı kitabının bir nüshasını imzalayarak hediye etmişti.

Bu güzel kitaplarının yanısıra, büyük ustalığını iddiasızlığının arkasına gizlediği suluboya ve yağlıboyalari, tevazuu, çalışkanlığı ve yerliliğiyle bende büyük bir hayranlık uyandıran Malik Aksel'i daha yakından tanımak istiyordum; fakat İstanbul'dan uzun yıllar uzak kaldığım için bu mümkün olmadı. *Tercüman* gazetesinin Kültür-Sanat yönetmeni olarak göreve başladığımda hasta olduğunu ve ne yazık ki gözlerinin artık görmediğini öğrendim.

Bir sabah günlük gazeteleri karıştırırken gözüme iç sayfalardan birinde "Ressam Malik Akçelik öldü" başlıklı kısa bir haber ilişmişti. Malik Aksel'den söz edildiğini anlayınca ne kadar üzüldüğümü anlatamam. Birçok gazete, gece gelen haberi Anadolu Ajansı'nın hatasını tekrarlayarak aynı şekilde vermişti. Yönettiğim köşede, bu affedilmez hatadan söz ederek başladığım ve Malik Aksel'in hem bir ressam hem de bir kültür adamı ve yazar olarak değerinden söz ettiğim yazıyı okuyunca çok duyulanan Müşerref Hanım, meğer eşinin mevcut bütün kitaplarını paketleyerek gazete adresime göndermiş. Maalesef elime geçmeyen bu paketten, tam yirmi üç yıl sonra, Bursa'da eski bir öğrencim olan Hasan Basri Öcalan vasıtasıyla tanıştığım Murat Aksel söyleyince haberdar oldum. Ve bu tanışıklık büyük sanatçının bütün eserlerini kültür ve sanat dünyamızın dikkatine yeniden sunmamızı sağlayan süreci başlattı.

Aşağı yukarı yirmi yıldır Bursa'da bir münzevi hayatı yaşayan Murat Aksel, Malik Aksel'in büyük oğludur. "Ressam olmasaydım mutlaka koleksiyoncu olurum" diyen babasının ressamlığından çok koleksiyonculuğunu tevarüs eden ve çocukluğundan itibaren daha çok teyzesiyle yaşayan Murat Bey, varını yoğunu kitaba yatırmış ve yirmi

bin civarında kitap toplamış bir bibliyofildir. Bursa'da Murat Bey'i istisnasız bütün kitapçılar tanır; ama yakın zamanlara kadar onun Malik Aksel'in oğlu olduğunu bilen yokmuş.

Kitaplarını sahibi olduğu beş katlı apartmanın dairelerinde muhafaza eden Murat Bey, bir yıl kadar önce bu seçkin ve zengin koleksiyonunu Bursa halkına bağışladı. Büyükşehir Belediyesi de, şehrin merkezinde, İbrahimpasha Mahallesi'ndeki Şehbenderler Konağı'nı aslına uygun bir şekilde restore ettirerek Murat Aksel'in koleksiyonuna tahsis etti. Bursa'nın köklü ve tanınmış ailelerinden birine ait olan bu güzel konak, şimdi hem bu ailenin ve Malik Aksel'in adını yansıtan, hem de Murat Aksel'in hayatını vakfettiği koleksiyonu Bursa-lıların istifadesine sunan sınımsız bir mekân olarak hizmet veriyor. Okuma salonlarından birine Malik Aksel'in ismi verilmiş ve duvara orijinal bir otoportresi ve biyografisinin yer aldığı bir pano asılmış. Bu kütüphaneye yolu düşenler, en azından, Malik Aksel'in otoportresinden ressamlığını, bir camekânda sergilenen kitaplarından da yazarlığını ve kültür adamlığını öğreniyorlar.

Malik Aksel'in yayımlanmış beş kitabı vardır. Merhumun, biri hariç hepsi ilk baskıda kalan bu önemli kitaplarını yeniden basmak isteyen birçok yayınevini bulduğunu, fakat varislerine ulaşamadıkları için cesaret edemediklerini biliyorum. Özellikle ikisi sahaflarda ve müzayedelerde yüksek fiyatlarla alınıp satılan bu kitapların yeniden basılması gerektiğini öteden beri seslendirenlerden biri de bendim. Bütün kitapları özenli bir biçimde yeniden yayımlanır, resimleri bir araya getirilirse, Malik Aksel'in bir ressam, yazar ve araştırmacı olarak önemi ve yaptığı işin büyüklüğü ortaya çıkar diye düşünüyordum. Babası hakkında yazdığım birçok yazı dolayısıyla beni tanıyan Murat Bey, söz konusu kitapların yeniden basılması konusundaki teklif ve tavsiyemi benimsedi. Ben de Alfa Grubu bünyesinde faaliyet gösteren Kapı Yayınları'na teklif götürdüm; kabul görünce hemen harekete geçtim ve *Sanat Hayatı: Resim Sergisinde Otuz Gün*'den başlayarak bütün kitaplarını satır satır gözden geçirdim, imla problemlerini

büyük ölçüde halledip açıklayıcı notlar ekleyerek yayına hazırladım. Ayrıca kitaplarındaki yazıların hangi gazete ve dergilerde yayımlandığını ve kitaplarına girmeyen yazılarını tesbit ederek bir “Malik Aksel Bibliyografyası” hazırladım; böylece araştırmacıların yararlanabilecekleri 283 kalemlik muazzam liste ortaya çıktı.

Kültür Bakanlığı tarafından yapılmış iki baskısı da çok özensiz olan *İstanbul’un Ortası*’nı hazırlarken bu kitaptaki yazıların hemen hepsinin aslında Malik Aksel’in parça parça yazılmış hatıratı, daha da önemlisi o nefis suluboya İstanbul resimlerinin yazıya geçirilmiş hali olduğunu fark ettim. Bugün Yunanistan sınırları içindeki Katerin’de başlayan, İstanbul kültürünün bütün incelikleriyle yaşandığı Kumkapı, Sultanahmet, Beyazıt ve Şehzadebaşı civarında devam eden, dört yıllık bir Almanya parantezinden sonra da çiçeği burnundaki Cumhuriyet’in henüz kurulmakta olan başkentinde yoğunlaşan ve İstanbul’da noktalanmış bir hayat... Büyük bir imparatorluğun yıkılışına ve küllerinden yeni bir devletin doğuşuna şahit olan, büyük değişim ve dönüşümün sancılarını ve heyecanlarını bütün hücreleriyle yaşamış ve yaşadıklarını ressam gözüyle tesbit ederek kayda geçirmiş bu ilgi çekici adamın hayatını yazmalıydım. Külliyyat, Malik Aksel’in resimlerinden hiç değilse bir kısmını da ihtiva eden bir biyografiyle tamamlanmalıydı.

Fazla düşünmeye gerek yoktu; oturup yazdım. Tabii Murat ve Nuri Aksel kardeşler ellerindeki malzemeyi kullanmama izin vermeselerdi ve beni Murat Aksel’le tanıştıran Doç. Dr. Hasan Basri Öcalan’ın katkıları olmasaydı bu biyografi yazılamazdı. Kendilerine teşekkür ediyorum. Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Ali Birinci’ye, Ömer Faruk Şerifoğlu’na, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Atatürk Kitaplığı ve İSAM Kütüphanesi yetkililerine, ayrıca gösterdikleri sabır ve esirgemedikleri yardımlarıyla bu çalışmaya ciddi katkıları bulunan eşime, kızıma ve oğluma da şükran borçluyum.

Beşir Ayvazoğlu
Altunizade, 16 Kasım 2010

MALİK AKSEL KRONOLOJİSİ

- 1901 Selanik yakınındaki Katerin’de doğdu.
- 1913 Ailesi Serez’den Selanik’e göçtü. Serez’de Ahmet Paşa Mahalle Mektebi’nde başladığı öğrenimine Selanik’te Alaca İmaret Mahalle Mektebi’nde devam etti. Aynı yılın sonlarında İstanbul’a taşındılar. Malik Vicdani, adı daha sonra Beyazıt Numune Mektebi olarak değiştirilen Beyazıt Rüşdiyesi’ne yerleştirildi.
- 1918 Beyazıt Numune Mektebi’ni bitirdi ve İstanbul Darülmuallimini’ne girdi.
- 1921 Darülmuallimin’i bitirdi. Şile’nin Kayagöz köyünde öğretmen olarak göreve başladı (26 Eylül).
- 1922 Kayagöz köyü öğretmenliğinden ayrıldı (30 Ağustos) ve bir ay kadar açıkta kaldıktan sonra Tokat Reşadiye Numune Mektebi’ne, burada bir ay görev yaptıktan sonra da Beyazıt Mektebi’ne tayin edildi (1 Kasım).
- 1923 Galatasaray Sergisi’ne katıldı. 1927 yılına kadar açılan bütün Galatasaray Sergilerinde yer aldı.
- 1926 Gazi Terbiye Enstitüsü kuruldu. Malik Aksel askere alındı (28 Ekim).
- 1927 Terhis edildi (12 Ağustos).
- 1928 İstanbul 7. Mektep’te göreve başladı (22 Ekim) ve buradan resim pedagojisi almak için Almanya’ya gitmek üzere ayrıldı (18 Kasım).
- 1932 Almanya’dan döndü ve İstanbul Cerrahpaşa’daki Selçuk Hatun Kız Sanat Mektebi’nde resim muallimi olarak göreve başladı (31 Ekim).
- 1933 *Varlık* dergisinde ilk yazısı yayımlandı (1 Ağustos). Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü resim öğretmenliğine tayin edildi (21 Eylül). Bu enstitünün Resim-İş Bölümü’nü kurdu. 1. İnkılâp Sergisi açıldı (29 Ekim).
- 1934 Gazi Terbiye Enstitüsü’ndeki öğrencileriyle birlikte bir sergi düzenledi ve başarısı *Ülkü* dergisinde uzunca bir yazıyla selamlandı.

- 1935 Hıfzı Oğuz Bekata'nın çıkardığı *Çığır* dergisinde yazmaya başladı (Ocak).
Ahmet Kutsi Tecer'in teşvikiyle *Ülkü* dergisinde yazmaya başladı (Haziran).
- 1936 Askere gitti ve Yedek Subay Okulu'na girdi (1 Kasım).
- 1937 Terhis edildi (27 Nisan).
Cumhuriyet devrinin ilk güzel sanatlar dergisi olan *Ar*'ın kurucuları arasında yer aldı.
İstanbul Devlet Resim ve Heykel Müzesi açıldı (20 Eylül).
- 1939 İkinci Yurt Gezisi'nde Sivas'a gitti (15 Ağustos-30 Eylül). Burada yaptığı resimlerle üçüncülük ödülüne layık görüldü.
- 1940 Gazi Terbiye Enstitüsü Resim-İş Bölümü Başkanı oldu.
- 1941 Talim için askere alındı (22 Mart), teğmenliğe yükseldi (10 Eylül), terhis edildi (20 Eylül).
- 1942 Beşinci Yurt Gezisi'nde Denizli'ye gitti (1 Temmuz-30 Ağustos).
- 1943 *Sanat Hayatı: Resim Sergisinde Otuz Gün* adlı kitabı yayımlandı.
- 1944 Tekrar askere alındı (15 Ağustos), terhis edildi (29 Eylül).
- 1945 Kız Meslek Öğretmen Okulu mezunu Müşerref İğnemutlu'yla evlendi (28 Ağustos).
- 1947 *Sanat ve Edebiyat Gazetesi*'nde yazmaya başladı.
8. Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nde "Tesbih Çeken Kız" adlı tablosuyla o yıl ilk defa konulan Çanakçılı Mükâfati'nı kazandı.
- 1949 Oğlu Murat doğdu (14 Şubat).
Şadırvan dergisinde yazmaya başladı (15 Nisan).
- 1950 Gazi Terbiye Enstitüsü Resim-İş Bölümü Başkanlığı sona erdi.
- 1951 *Pazar Postası* dergisinde yazmaya başladı.
- 1953 Oğlu Nuri doğdu (7 Ağustos).
- 1954 İstanbul İlköğretmen Okulu resim öğretmenliğine tayin edildi (22 Nisan).
- 1956 *Türk Sanatı* dergisinde yazmaya başladı.
- 1958 Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde "Taşbaskısı Halk Resimleri Sergisi" açıldı.
- 1959 "İstanbul Mimarisinde Kuş Evleri" başlıklı uzun makalesi *İstanbul Enstitüsü Mecmuası*'nın 5. sayısında yayımlandı ve ayırbaşımı yapıldı. Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü tarafından düzenlenen "Eski Türk El Sanatları" sergisine ev içi ve folklorik resimleriyle katıldı.
- 1960 İstanbul Eğitim Enstitüsü'ne tayin edildi (1 Mart).

- Anadolu Halk Resimleri* adlı eseri İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları arasında çıktı.
- 1967 *Türklerde Dinî Resimler* adlı kitabı Elif Kitabevi tarafından yayımlandı.
- 1968 Emekli oldu (29 Ağustos).
- 1969 İlk kişisel sergi: Güzel Sanatlar Akademisi'nde "Malik Aksel Retrospektif Resim Sergisi" (9-31 Aralık).
- 1971 *Sanat ve Folklor* adlı kitabı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Çağdaş Türk Yazarları Makale Serisi'nin ikinci kitabı olarak yayımlandı.
- 1972 *Türk Edebiyatı* dergisinde hatıra tadındaki yazılarına başladı (Ocak). Bu dergide 1977 yılına kadar 34 yazı yayımladı.
- 1973 34. Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nde Başarı Ödülü'ne lâyık görüldü.
- 1975 Taksim Sanat Galerisi'nde açılan Suluboya Ressamlar Grubu sergisinde sekiz eseriyle yer aldı (30 Mayıs-13 Haziran).
- 1977 İstanbul'da Tıglat Sanat Galerisi'nde Resim Sergisi (2-22 Aralık). *İstanbul'un Ortası* adlı kitabı Kültür Bakanlığı tarafından yayımlandı.
- 1982 İstanbul'da Cumalı, Ankara'da Pedil sanat galerilerinde suluboya resim sergileri açtı. Pedil'deki sergi, Ankara'da açtığı ilk ve son kişisel sergidir.
- 1987 İstanbul'da vefat etti (15 Şubat), Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi (16 Şubat).
- 1988 Ölümünün 1. yılı münasebetiyle, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı tarafından İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nde "Malik Aksel Retrospektif Sergisi" (5-25 Şubat) açıldı ve Ahmet Köksal'ın *Ressam, Eğitimci ve Yazar Malik Aksel* adlı kitabı yayımlandı.
- 1990 Eşi Müşerref Aksel, Bursa'da vefat etti ve Emir Sultan Mezarlığı'nda toprağa verildi (15 Temmuz).

EVİMİZİN RESSAMI

I SEREZ'DEN SELANİK'E

Malik Vicdani Aksel, 1901 yılında, Selanik yakınlarındaki Katerin'de doğdu.¹ Babası o tarihte gümrük memuru olarak görev yapan Mehmed Şevket Bey, annesi Mes'ude Hanım'dır. Mehmed Şevket Bey'in İstanbullu olduğu, Fatih'te doğduğu, padişahın iradesiyle kabul edildiği Darüşşafaka'yı bitirdikten sonra Maliye memuru olarak Selanik, Serez ve Üsküp gibi Rumeli şehirlerinde görev yaptığı biliniyor. Resim, musiki ve hüsnühatta meraklı olan Mehmed Şevket Bey, Darüşşafaka'da okurken arkadaşlarının resimlerini yapar, eline geçen kartpostalları, hatta tabloları kopya edermiş. Bazen porselen tabaklara da resim çizen Mehmed Şevket Bey'de bu merak, Darüşşafaka'da görev yapan resim öğretmenleri sayesinde uyanmış ve ömrünün sonuna kadar devam etmiştir.² Onu evde

-
- 1 Malik Aksel'in nüfus kaydında ve bütün biyografilerinde doğum tarihi 1319 (1903) olarak geçer. Ancak kendisi bir röportajında babasının kaydına göre asıl doğum tarihinin 1901 olduğunu, sonradan yaşının küçültüldüğünü söylemiştir. Bkz. Zeynep Kerman, "Malik Aksel'le Sohbet", *Kaynaklar*, nr. 4, 1985, s. 28-33. Malik Aksel'in Nigâr adında bir kız kardeşi (öl. 1978) ve Şinasi (öl. 1980) adında tıp doktoru bir erkek kardeşi vardır.
 - 2 Arslan Kaynaradağ, "Malik Aksel'le Söyleşi", *Çevre*, nr. 5, Eylül-Ekim 1979, s. 77-83.

resim yaparken hayranlıkla seyreden oğlu Malik Vicdani'nin en sevdiği oyuncaklar yağlıboya tüpleridir. Mehmed Şevket Bey, bazen yaptığı bir resmi tamamlaması için ona verir. Bazen de babasından habersiz resim yapmaya çalışırken boyaları etrafa bulaştırdığı için azar işittiğini, hatta zaman zaman dayak yediğini kendisiyle yapılmış bir röportajda anlatan Malik Aksel, hatırı sayılır tokatlardan birini de nasılsa eline geçen taş baskısı bir *Seyfelmülük* kitabı yüzünden yemiştir. Tecessüsünü tahrik eden bu kitapta Hint ve Çin masallarını hatırlatan tuhaf resimler vardır; keçi bacaklı insanlar, devler, cinler...³

Malik Aksel, en canlı çocukluk hatıralarının Serez'de yaşadıkları günlere ait olduğunu söyler. Ne var ki bu hatıralarını derli toplu bir şekilde yazmamıştır. Bir röportajda, çok emniyetli bir şehir olduğu için kapıların kilitlemediği Serez'de, bazen evde bulamadığı annesini aramak için kapı kapı dolaştığını, her eve rahatlıkla girip çıktığını, “Çocuk daha, bir şey bilmez!” diyerek yanında her şeyi konuşan kadın ve kızlardan çok şey öğrendiğini, resimlerini yaptığını, fakat kızların bu resimleri günah diye hemen yırtıp attıklarını anlatır. Bir gün uzun saçlı, esmer güzeli bir hanım, resmini yapmasını ister. Kadının profilden yaptığı resmi çok beğenildiği için elden ele dolaşır; diğer kadınlar “Ay ne kadar güzel, benim de resmimi yap, benim de...” demeye başlarlar. Sonunda bu resim büyüklerin eline geçer ve yırtılıp atılır. “Ahirette buna ruh üfleme icab edecek, cezaya uğrayacaksınız!” diye azarlanan Malik Vicdani ne zaman resim yapsa buna benzer sözler işitecektir.⁴

3 “Atatürk devrinde ben bu kitabı yeniden buldum. Aradan çok sene geçmişti. Hz. Ali'yi sevenlerle ilgili bir kitap olduğunu anladım. Resimler fevkalâde acayıptı. Devler, ifritler...”

4 “Malik Aksel'in Sohbetinden”, *Türk Edebiyatı*, nr. 72, Ekim 1979, s. 8-14.